

KARTY PRACY DO ROZDZIAŁU IV

Zadanie 1.

Źródło: Miniatura

Zróżnicz: zaUwaga
www.terazmatura.pl
Kod: H24021

1.1. (0–1)

Nazwij broń ukazaną na ilustracji.

.....

1.2. (0–2)

Przedstaw wady i zalety broni ukazanej na ilustracji.

• wady: .....

.....

• zalety: .....

.....

Zadanie 2. (0–1)

Źródło: Anna Komnena¹, *Aleksjada* [fragmenty]

Fragment 1.

[...] chcę w swym dziele opowiedzieć o czynach mego ojca [...]. Przedstawię więc i te, jakich dokonał, dzierżąc berło władzy cesarskiej, i te, których był sprawcą przed swą koronacją w służbie innych cesarzy. Ja, Anna, córka panujących, Aleksego i Ireny, urodzona i wychowana w Purpurze, poznałam dobrze nie tylko literaturę, lecz również, i to doskonale, język grecki, posiadałam gruntowną znajomość retoryki, z uwagą przeczytałam traktaty Arystotelesa i dialogi Platona, ukształtowałam swój umysł naukami z zakresu *quadrivium* [...].

Źródło: Anna Komnena, *Aleksjada*, tłum. O. Jurewicz, t. 1, Wrocław 1969, s. 1.

Fragment 2.

Purpura jest to komnata w pałacu cesarskim, czworokątna od fundamentu aż po dach, gdzie przybiera kształt piramidy. Od strony morza zwrócona jest do portu, ku miejscu, w którym znajdują się kamienne statuy byków i lwów. Podłogę, podobnie jak i ściany, wyłożono płytami marmurowymi, nie zwyczajnymi czy droższymi, a często spotykanymi, lecz takimi, które dawni cesarze kazali sprowadzić z Rzymu. Marmur ten, by już wszystko powiedzieć, jest cały barwy purpurowej, na powierzchni upstrzony białymi kropkami, jakby ziarenkami piasku. Od tego rodzaju marmuru, sędzę, przodkowie nasi nazwali tę komnatę „Purpurą”.

Źródło: Anna Komnena, *Aleksjada*, tłum. O. Jurewicz, t. 2, Wrocław 1972, s. 7.

¹ Anna Komnena (1083 – ok. 1153–1155) – autorka *Aleksjady*, dzieła opisującego panowanie jej ojca, cesarza Bizancjum, Aleksego I Komnena.

Wyjaśnij, do jakich związków Bizancjum ze starożytnym Rzymem odwołała się autorka źródła.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3.

Źródło: Fotografia

3.1. (0–2)

Zaznacz poprawne dokończenia zdań.

Budowla zaprezentowana na fotografii to

- A. monastyr.
B. meczet.

- C. bazylika.
D. synagoga.

Przedstawiony obiekt związany jest z

- A. prawosławiem.
B. katolicyzmem.

- C. islamem.
D. arianizmem.

3.2. (0–1)

Wymień dwie cechy charakterystyczne budowli przedstawionej na fotografii.

Zadanie 4.

Źródło: Tekst

Istnieje podanie, że ktoś zagadnął Mohammeda: „Wskaż mi, proroku, czyn, który by był równy wojnie świętej!” – „Nie znajduję takiego”, odparł prorok, po czym dodał: „Czy potrafisz, kiedy wojownicy wyruszają w pole, wejść do meczetu i stać tam, a nie upaść ze znużenia, i pościć, a nie złamać postu [dopóki tamci nie powrócą]?”. Na to pytający: „A któż by tego dokazał?!”. [...] Prorok powiedział: „Kto walczy na drodze Bożej – a Bóg najlepiej wie, kto walczy na jego drodze – jest jak ten, co pości, bije pokłony i upada na twarz”. Powiedział też prorok: „Kto godzi się na Allacha jako pana i na Islam jako na religię, i na Mohammeda jako proroka, temu się należy raj”. Podobało się to Abu Saidowi i prosił proroka, by mu powtórzył. Prorok powtórzył i dodał: „Jest jeszcze co innego, przez co Allah wywyższa swego sługę o sto stopni tak odległych od siebie jak niebo od ziemi”. – „I cóż to takiego, proroku?” – „Wojna święta”!

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1999, s. 24.

4.1. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Tekst opisuje

- A. szariat. C. dżihad.
 B. hidżrę. D. dżizję.

4.2. (0–1)

Czy istniał związek między zacytowanym fragmentem a ekspansją arabską? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3. (0–1)

Czy przedstawione w tekście treści mają wpływ na współczesne nam wydarzenia na świecie? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

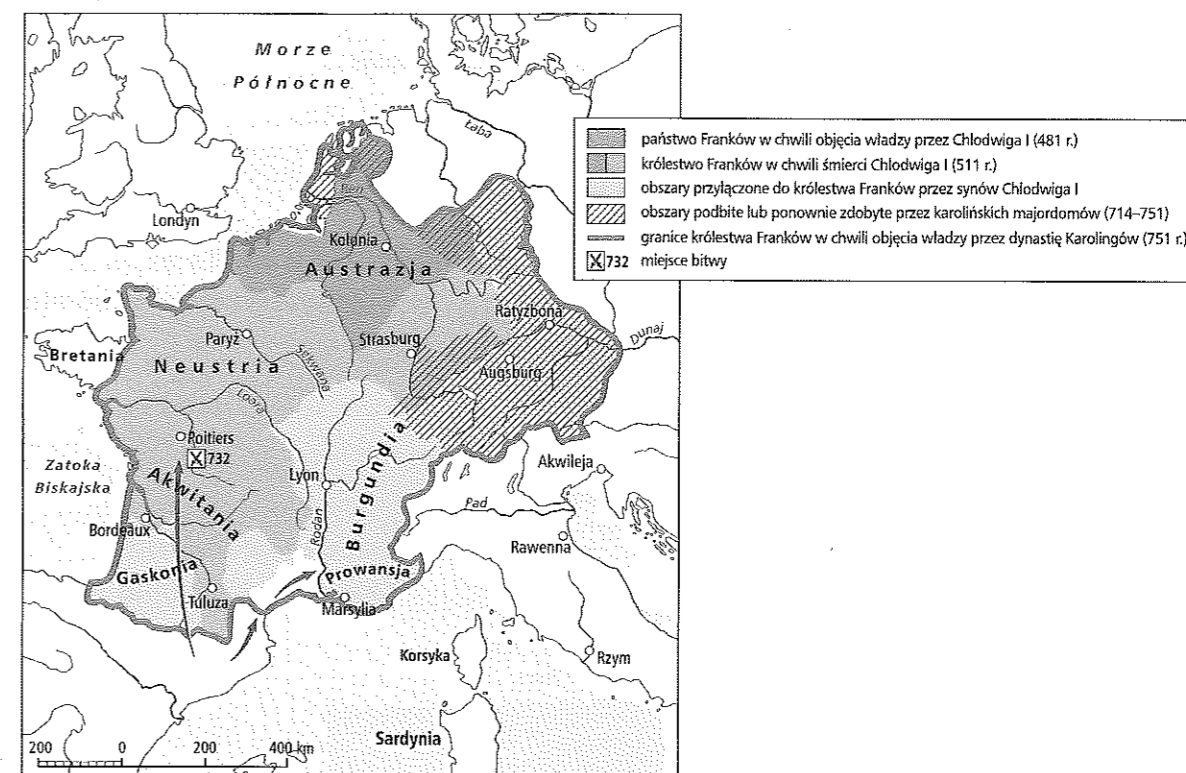
.....

.....

.....

Zadanie 5.

Źródło: Mapa

5.1. (0–1)

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest ono fałszywe.

1.	Austrazja została przyłączona do państwa Franków przez karolińskich majordomów.	P	F
2.	Załączek państwa Franków stanowiły tereny Burgundii i Prowansji.	P	F
3.	Neustria i Akwitania znajdowały się w granicach państwa Franków w momencie śmierci Chlodwiga.	P	F

5.2. (0–1)

Czy najazd został przedstawiony na mapie za pomocą strzałek? Uzasadnij odpowiedź za pomocą dwóch argumentów.

.....

.....

.....

.....

.....

5.3. (0–1)

Wymień nazwy współczesnych państw, na których obecnym terytorium znajdowało się państwo Franków w 751 r.

.....

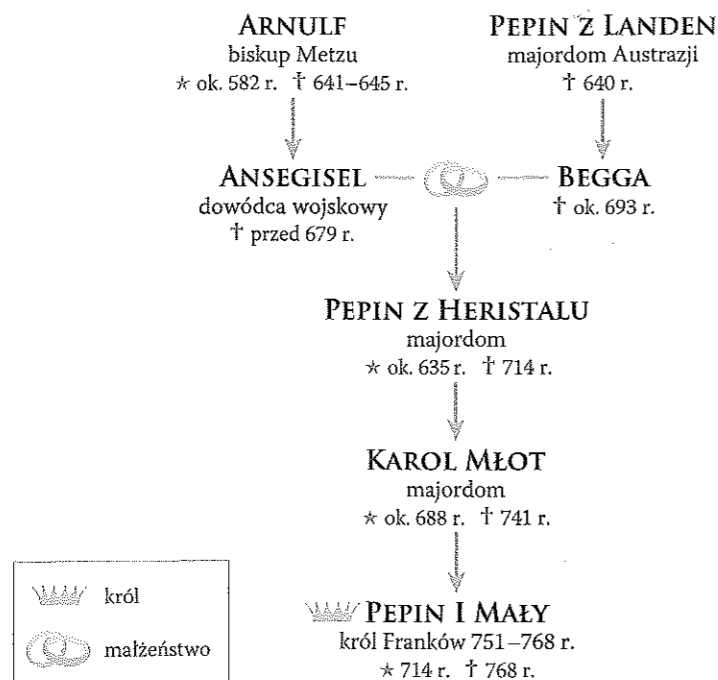
.....

.....

.....

Zadanie 6.

Źródło: Tablica genealogiczna

6.1. (0–1)

Wpisz przy podanych w tabeli wydarzeniach odpowiednie osoby z tablicy genealogicznej.

Wydarzenie	Osoba
bitwa pod Poitiers	
powstanie Państwa Kościelnego	
detronizacja Childeryka III	

6.2. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenia zdania.

Protoplastą dynastii zaprezentowanej na tablicy genealogicznej był

- A. Arnulf.
- B. Pepin z Landen.
- C. Pepin z Heristalu.
- D. Karol Młot.

Zadanie 7.

Źródło: List Alkuina do Karola Wielkiego z 799 r.

Trzy osoby dotąd były w świecie najwyższe: mianowicie apostolska wysokość, która w charakterze zastępcy zajmuje siedzibę św. Piotra [...], następnie godność cesarska i świecka władza drugiego Rzymu [...], trzecia jest godność królewska, którą wam nadał Pan nasz Jezus Chrystus jako przewodnikowi chrześcijańskiego ludu [...]. Oto na tobie jednym spoczywa dobro Kościoła Chrystusa. Ty jesteś mścicielem zbrodni, ty przewodnikiem dla błądzących, ty pocieszycielem strapionych, ty podniesieniem dla dobrych.

Źródło: *Europa we wczesnym średniowieczu. Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej*, z. 13, oprac. K. Dobrowolski, Kraków 1923, s. 18–19.

7.1. (0–1)

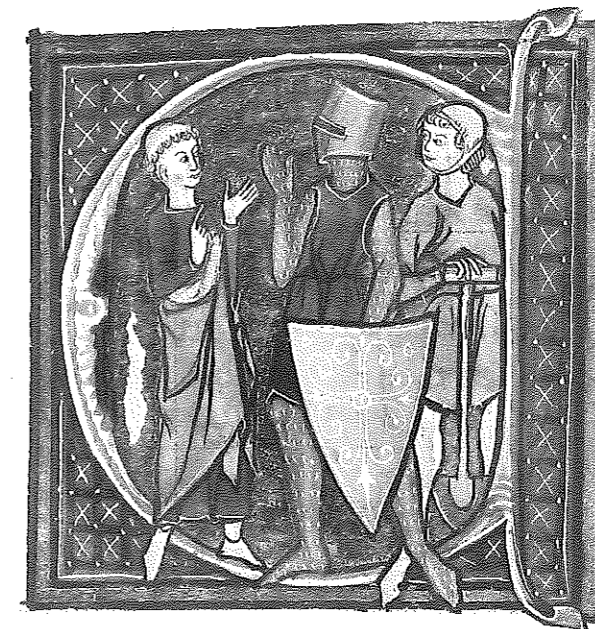
Wyjaśnij, jaką rolę Alkuin przypisywał Karolowi Wielkiemu.

7.2. (0–1)

Udowodnij, że Alkuin był zwolennikiem idei wskrzeszenia cesarstwa na Zachodzie. W uzasadnieniu odwołaj się do źródła.

Zadanie 8. (0–1)

Źródło 1. Ilustracja

Źródło 2. Fragment opracowania historycznego

System lenny rozpowszechnił się w wielu krajach średniowiecznej Europy, jakkolwiek nie we wszystkich [...]. Przybierał on wiele różnych postaci, pewne jednak cechy pozostawały stałe: był to związek osobisty, zobowiązania umacniano przysięgą (choć nie zawsze towarzyszył jej hołd), a głównym obowiązkiem wasala była służba wojskowa i służenie radą.

Źródło: R. Michałowski, *Historia powszechna średniowiecza*, Warszawa 2009, s. 119–120.

Rozstrzygnij, czy źródło 1. może być ilustracją do treści źródła 2. Uzasadnij odpowiedź.

Zadanie 9.

Źródło: Tekst umowy

O tym, który oddaje się pod władzę innego, Dostojnemu panu (temu a temu), ja zaś (ten a ten). Ponieważ wszystkim jest doskonale znane, że nie posiadam niczego, co pozwoliło mi wyżywić i odziać, dlatego też zwróciłem się do waszej łaskawości i postanowiłem, że powinienem się oddać i powierzyć waszej opiece. Dokonałem też tego, a mianowicie na następujących warunkach: winniście mnie wspierać i pomagać tak wyżywieniem, jak i odzieżą, abym mógł stosownie do tego służyć wam i być pożyteczny; a dopóki będę żył winienem wam służbę i posłuszeństwo na prawach wolnego człowieka i nie jestem w mocy za żywota mego uwolnić się spod waszej władzy i opieki, lecz aż do śmierci winienem pozostawać pod waszą władzą i ochroną.

Źródło: *Teksty do nauki historii w szkole. Wczesne średniowiecze*, z. 4, oprac. J. Włodarczyk, Warszawa 1960, s. 13.

9.1. (0–1)

Podaj nazwę opisaną w tekście umowy.

9.2. (0–1)

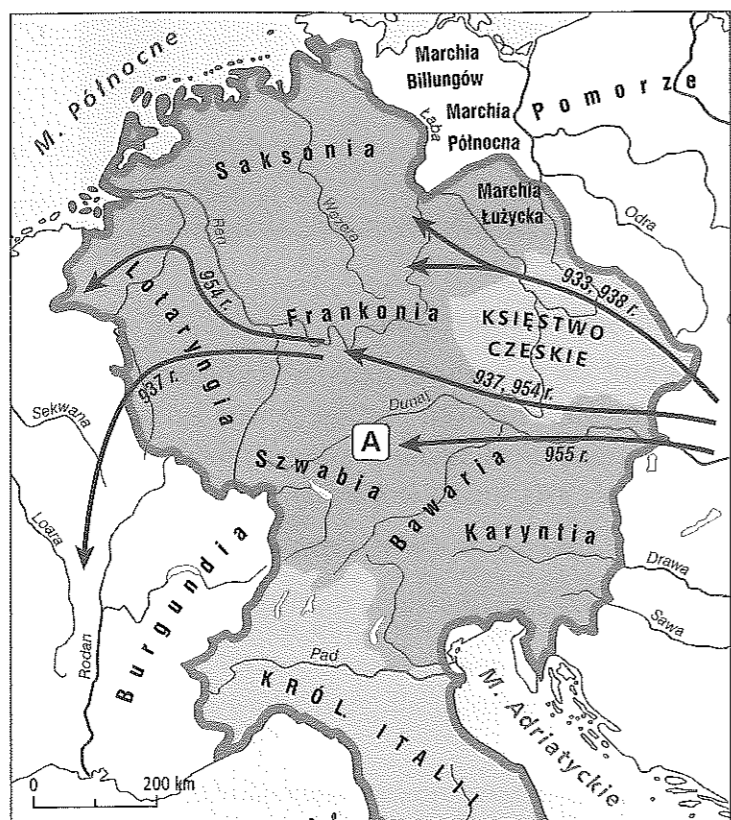
Podaj, jak określano osoby zawierające umowy, takie jak przedstawiona powyżej.

9.3. (0–1)

Wyjaśnij, przez jaki okres obowiązywała powyższa umowa.

Zadanie 10.

Źródło 1. Mapa

Źródło 2. Fragment opracowania historycznego

Z badań historyków wynika, że Otto podzielił swe wojsko na kilka oddziałów, prawdopodobnie pięć i całkowicie panował nad sytuacją, dzierżąc w dłoni włóczęgę św. Maurycego. [...] Czołowe oddziały Bawarów i Szwabów wzięły za siły główne, tymczasem za plecami tego rycerstwa, ustawionego ławą, były jeszcze trzy kolumny marszowe, rozciągnięte w głąb. Podjęły swoje zwyczajne działania bojowe, czyli ostrzał z łuków i próby rozluźnienia szyków wroga. [...] Otto rzucił do walki [...] Czechów Bolesława. Przełamano opór w środku, odcinając prawe skrzydło [...] i odpychając je od reszty szyku [...]. Aby uniknąć klęski, [przeciwnicy] musieli się cofnąć. Za nimi był jednak gród Augsburg [...]. Dużą część sił [wroga] okrążono, stłoczono i przyparto do rzeki. W takiej walce nie mieli już najmniejszych szans z pancernymi jeźdźcami.

Źródło: P. Rochala, *Cedynia 972*, Warszawa 2002, s. 34.

10.1. (0–1)

Wpisz nazwę ludu, z którym Otto stoczył bitwę w miejscu oznaczonym na mapie literą A.

10.2. (0–1)

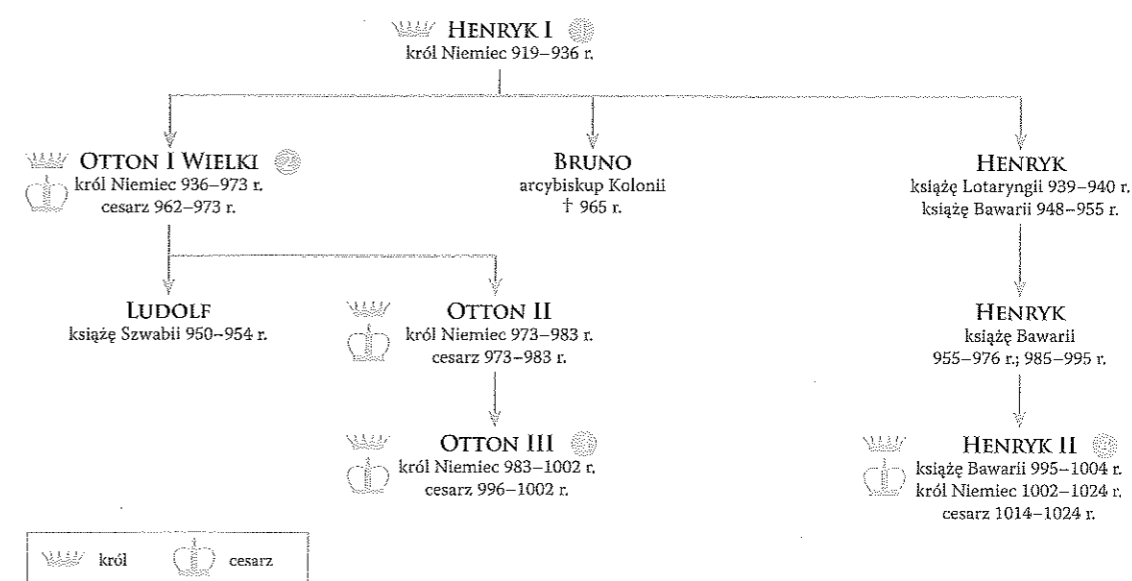
Czy Mieszko I lub jego ojciec Siemomysł mogli – jak twierdzą niektórzy historycy – uczestniczyć w tej bitwie jako sprzymierzeńcy Ottona? Uzasadnij odpowiedź, biorąc pod uwagę dane chronologiczne.

10.3. (0–1)

Przedstaw dwa skutki bitwy oznaczonej na mapie literą A.

Zadanie 11. (0–2)

Źródło: Tablica genealogiczna

Źródło 2. Helmold¹, *Kronika Słowian* [fragment]

[...] najpobożniejszy król [...] udał się do Italii. Tutaj odbył synod z biskupami i nakazał złożyć z tronu papieża [...], oskarżonego o wiele występków; a stało się to w jego nieobecności, albowiem papież szukał w ucieczce ochrony przed sądem. Na jego miejsce polecił król wyświęcić przełożonego archiwum [...]. Przez niego to wkrótce został koronowany, a lud rzymski obwołał go cesarzem i Augustem [...]. W tym okresie przebywał cesarz z synem pięć lat w Italii, pokonał w wojnie synów Berengara, a Rzymowi przywrócił dawną wolność. Potem wrócił cesarz do ojczyzny i cały swój wysiłek skierował ku nawracaniu pogan, przede wszystkim zaś Słowian. W tej działalności powodziło mu się doskonale za sprawą Boga i przy jego pomocy, wspierającej we wszystkim pracującą najpobożniejszego króla.

Źródło: Helmold, *Kronika Słowian*, tłum. J. Matuszewski, Warszawa 1974, s. 43–44.

¹ Helmold – historyk saski z XII w.

Zaznacz poprawne dokończenie zdań.

Postać, której dokonania charakteryzuje źródło 2., została zaznaczona na tablicy genealogicznej cyfrą

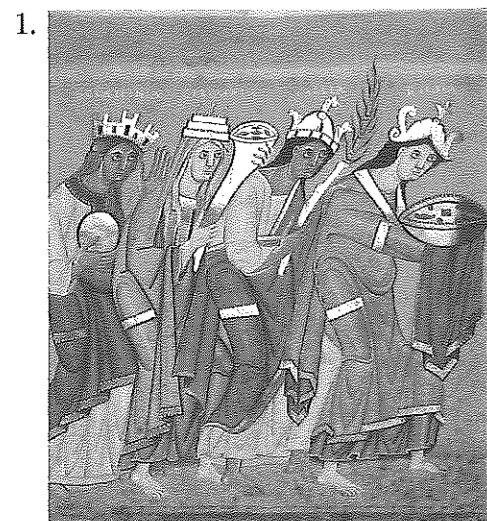
- A. 1.   B. 2.   C. 3.   D. 4.

Władca scharakteryzowany w źródle 2. panował współcześnie z

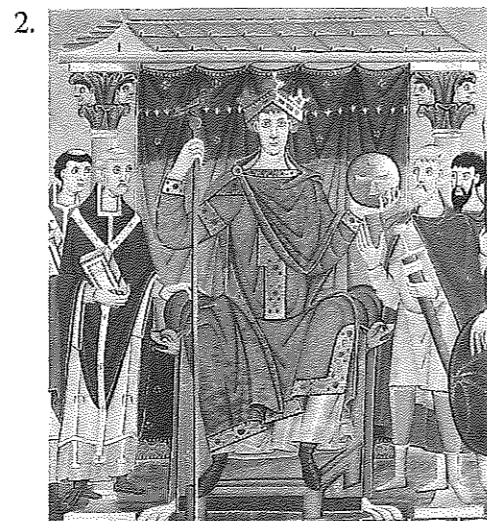
- A. Mieszkiem I.   C. Mieszkiem II.
 B. Bolesławem I Chrobrym.   D. Bolesławem II Śmiałym.

Zadanie 12. (0–3)

Źródło: Miniatury

Kobiety przedstawiają kolejno: Słowiańszczyznę, Germanię, Galię i Italię

Cesarz Otton III

Scharakteryzuj koncepcję przedstawioną w źródłach, interpretując elementy graficzne miniatur.

.....

.....

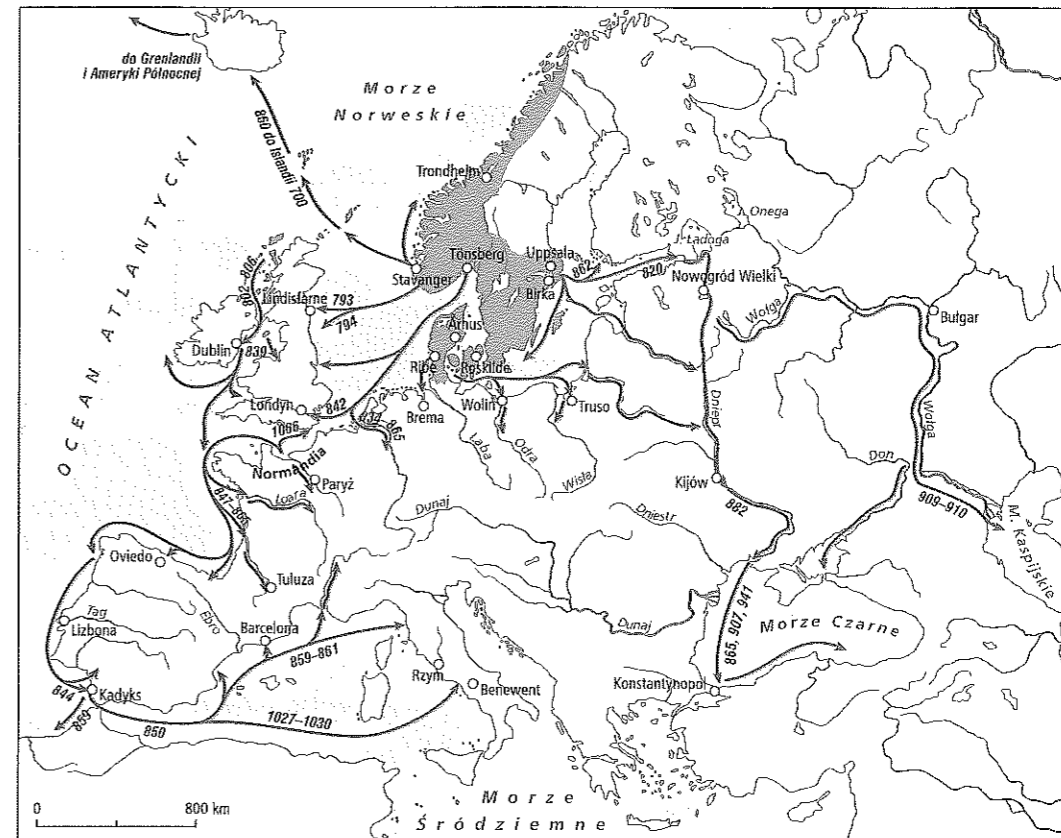
.....

.....

.....

Zadanie 13. (0–1)

Źródło 1. Mapa

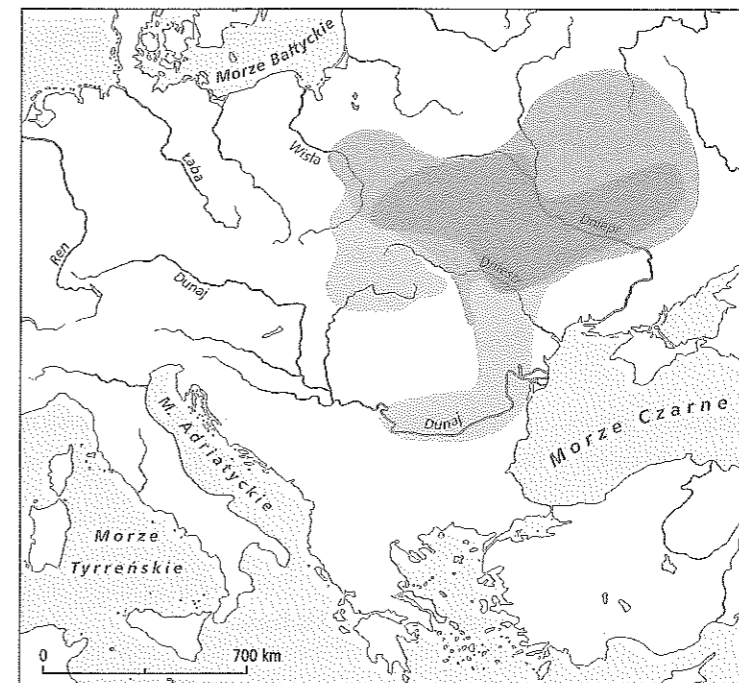

Nadaj tytuł mapie. Powinien on zawierać określenie tematu i wskazanie czasu przedstawionych wydarzeń.

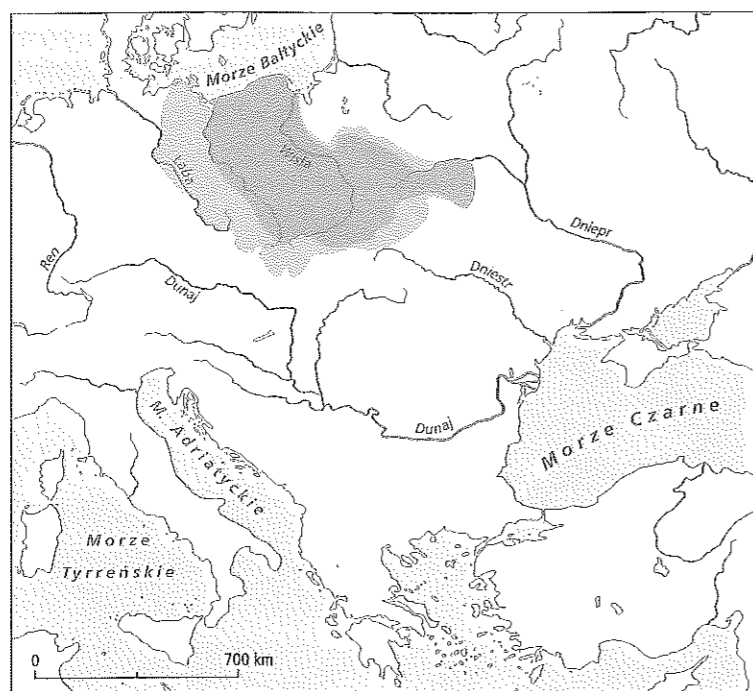
Zadanie 14.

Źródło: Schematy kartograficzne

1. Teoria allochtonistyczna

2. Teoria autochtonistyczna

14.1. (0–1)

Nazwij kontrowersję historyczną, którą zilustrowano za pomocą schematów kartograficznych.

14.2. (0–1)

Wyjaśnij, dlaczego treści historyczne naniesione na schematy kartograficzne dotyczą okresu sprzed V w. n.e.

Zadanie 15.

Źródło: Tekst

Zdarzyło się zaś w owych dniach, że Rościśław, książę Słowian, ze Świętopełkiem posłali z Morawy posłów do cesarza Michała z prośbą taką: [...] my Słowianie, ludzie prości, nie mamy [nikogo], kto by nas ku prawdzie skierował i zrozumiale pouczył. Poślij nam więc, dobry władco, męża takiego, który nam wszelką prawdę wyjaśni. Wtedy cesarz Michał powiedział do [...] Filozofa: Czy słyszysz, Filozofie, te słowa? Nikt inny tego nie może dokonać prócz ciebie. Oto [weź] dary liczne i zabrawszy z sobą brata twojego [...].

Źródło: *Żywoty [...]*, przeł. i oprac. T. Lehr-Spławiński, Warszawa 1967.

15.1. (0–1)

Podaj imiona posłańców, którzy udali się z misją na Morawy.

15.2. (0–1)

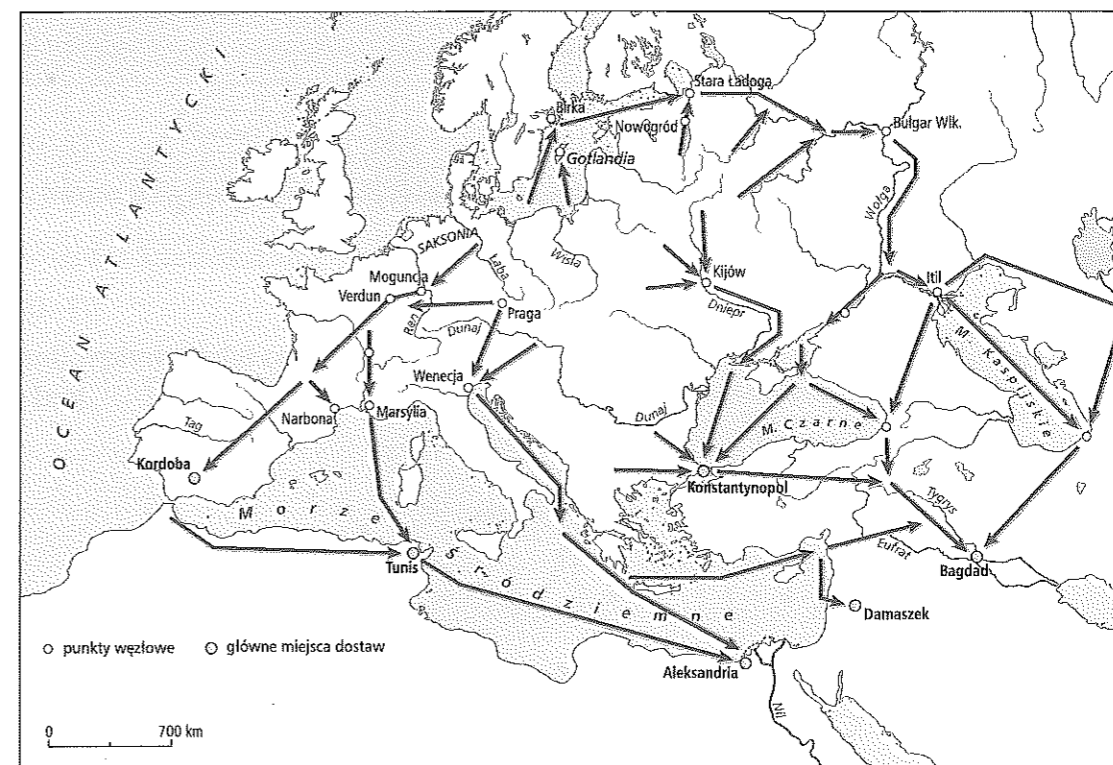
Podaj nazwę państwa, którego władcą był cesarz Michał.

15.3. (0–1)

Wyjaśnij, jaki był cel wysłania poselstwa przez księcia Rościśława do cesarza Michała.

Zadanie 16.

Źródło: Mapa. Handel niewolnikami w Europie w IX–XI w.

16.1. (0–3)

Na podstawie mapy uzupełnij tekst, wpisując odpowiednie nazwy w miejsca oznaczone literami A, B i C.

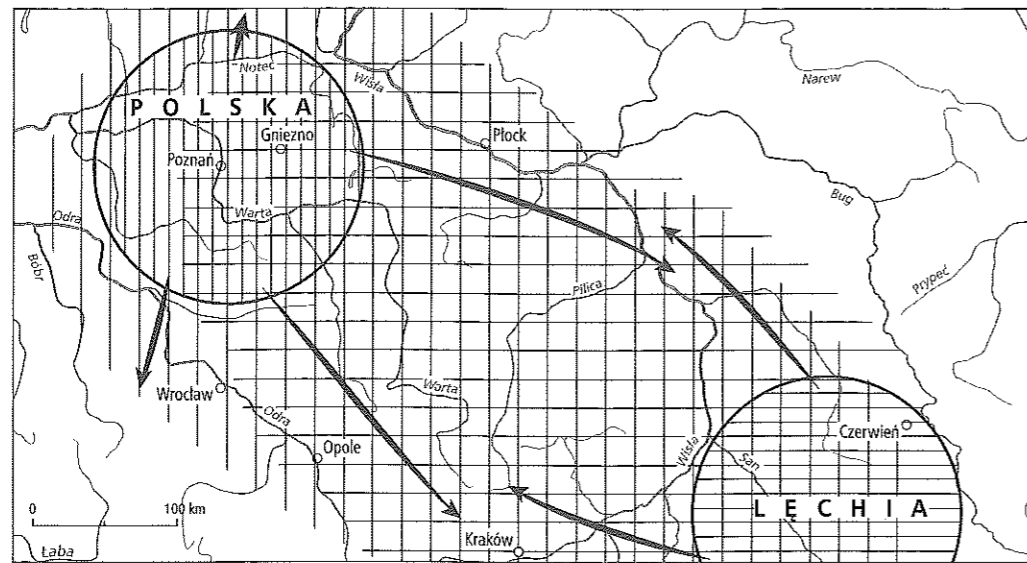
Z treści mapy można wywnioskować, że niewolników pozyskiwano z terenów zamieszkiwanych przez A ..... (nazwa ludu). Odbiorcami niewolników były państwa, w których władzę sprawowali B ..... (nazwa grupy ludów) oraz cesarstwo C .....

16.2. (0–1)

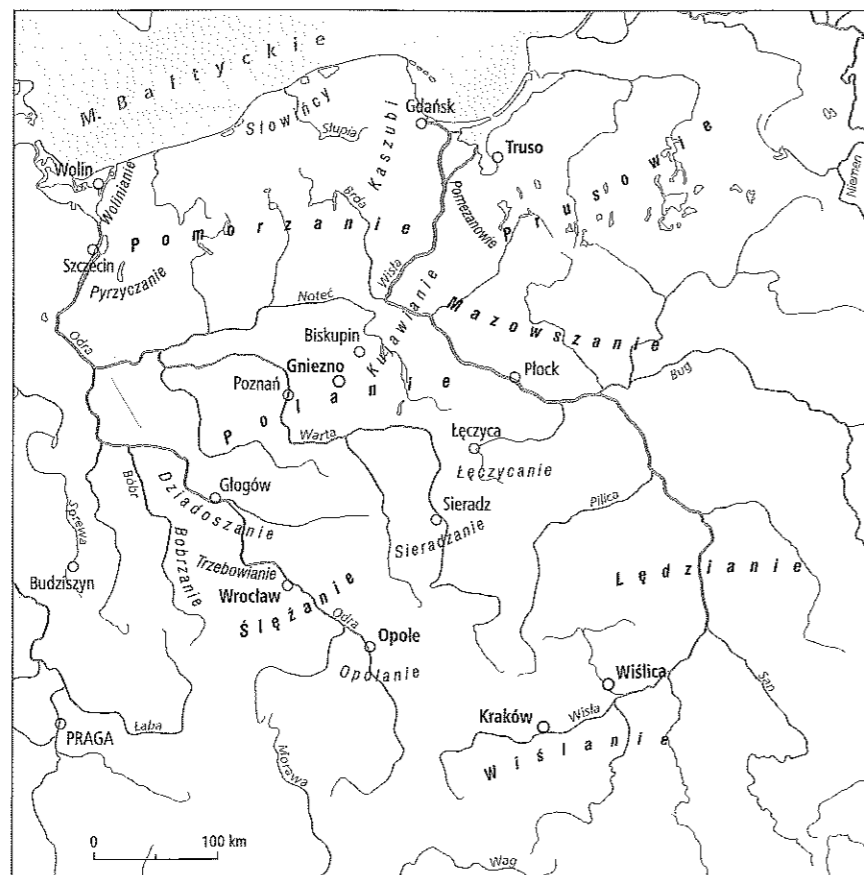
Udowodnij na podstawie treści mapy, że wikingowie byli zaangażowani w handel niewolnikami w Europie w IX–XI w.

Zadanie 17. (0-1)

Źródło 1. Mateczniki nazw Polska i Lęchia (Lechia) oraz ich rozprzestrzenianie się na ziemiach polskich według prof. Gerarda Labudy

Źródło 2. Rozmieszczenie plemion na ziemiach polskich w X w.

Wyjaśnij związek między nazwami Polska i Lęchia (Lechia) a rozmieszczeniem plemion na ziemiach polskich w X w.

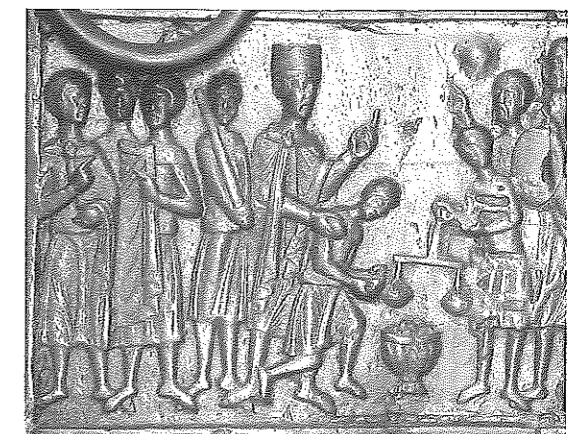
.....

.....

.....

Zadanie 18.

Źródło: Płaskorzeźby

18.1. (0-1)

Podaj, komu jest poświęcone dzieło, którego fragment przedstawiono w źródle.

.....

18.2. (0-1)

Wyjaśnij wpływ wydarzeń przedstawionych na fotografiach na rozwój polskiej organizacji kościelnej.

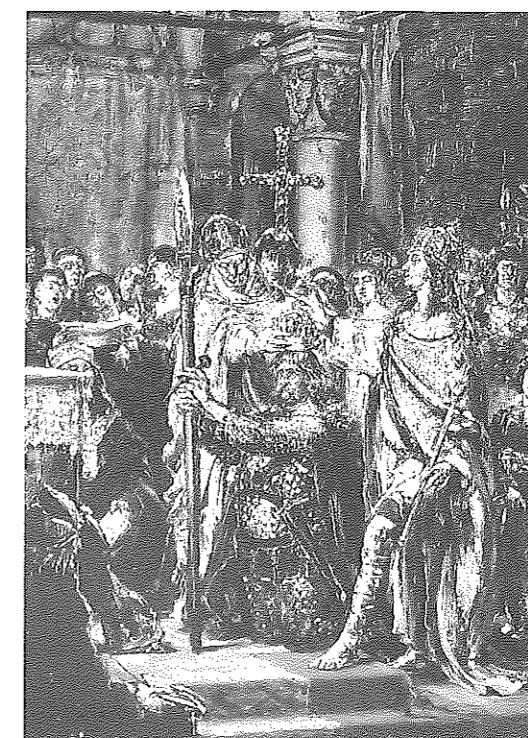
.....

.....

.....

Zadanie 19. (0-1)

Źródło: Obraz autorstwa Jana Matejki [fragment]

 Zohacz biogram
 www.terazmatura.pl
 Kod: H49309

Wyjaśnij, do jakich wydarzeń nawiązał Jan Matejko, malując powyższy obraz. W uzasadnieniu odwołaj się do treści dzieła.

Zadanie 20.

Źródło 1. Mapa

Źródło 2. Anonim zwany Gallem, *Kronika polska* [fragment]

Tymczasem królowie i książęta sąsiedni, każdy od swojej strony, gnębili Polskę i do swego władztwa każdy przyłączał miasta i grody graniczne, lub zdobywszy równał [je] z ziemią. I choć tak wielkie krzywdy i kłeski znosiła Polska od obcych, to jeszcze nierozsądniej i sromotniej dręczoną była przez własnych mieszkańców. Albowiem niewolnicy powstali na panów, wyzwolenci przeciw szlachetnie urodzonym, sami się do rządów wynosząc, i jednych z nich na odwrót zatrzymali u siebie w niewoli, drugich pozabijali, a żony ich pobrali sobie w sprośny sposób i zbrodniczo rozdrapali dostojęstwa. Nadto jeszcze, porzucając wiarę katolicką – czego nie możemy wypowiedzieć bez płaczu i lamentu – podnieśli bunt przeciw biskupom i kapłanom Bożym i niektórych z nich, jakoby w zaszczytniejszy sposób, mieczem zgładzili, a innych, jakoby rzekomo godnych lichszej śmierci, ukamienowali.

Źródło: Anonim zwany Gallem, *Kronika polska*, tłum. R. Grodecki, Wrocław 2003, s. 42–43.

20.1. (0–1)

Podaj imię władcy, którego najazd został oznaczony strzałkami na mapie.

20.2. (0–2)

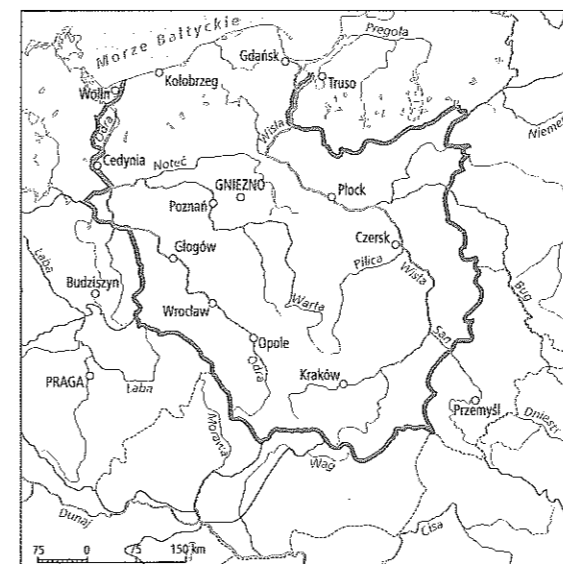
Wymień konsekwencje wydarzeń przedstawionych w źródłach – dwie dla sytuacji wewnętrznej i dwie dla sytuacji zewnętrznej państwa polskiego.

• sytuacja wewnętrzna:

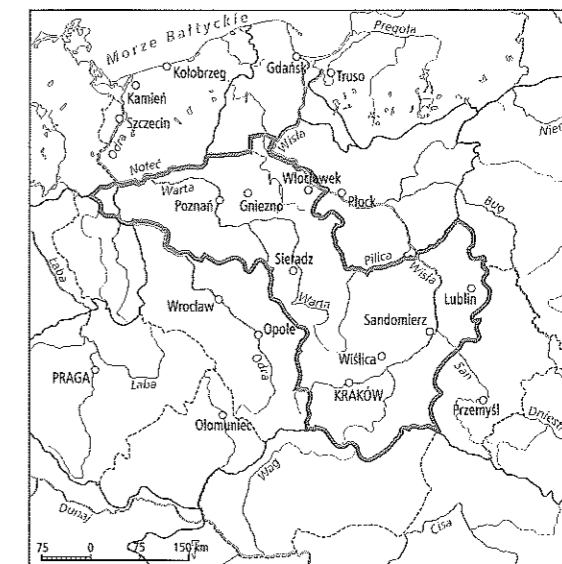
• sytuacja zewnętrzna:

Zadanie 21.

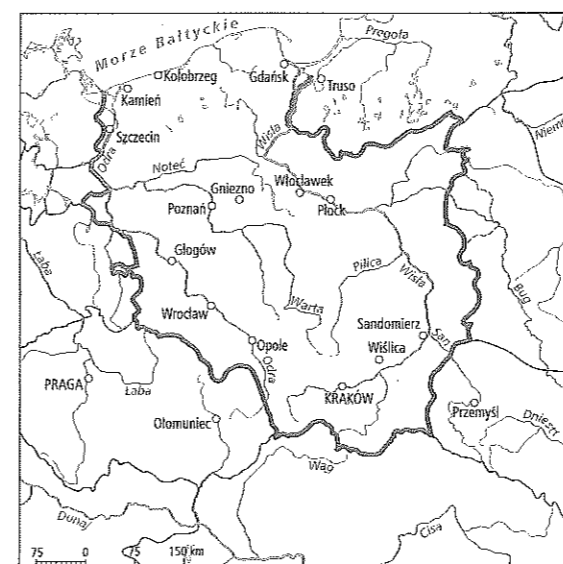
Źródło: Mapy

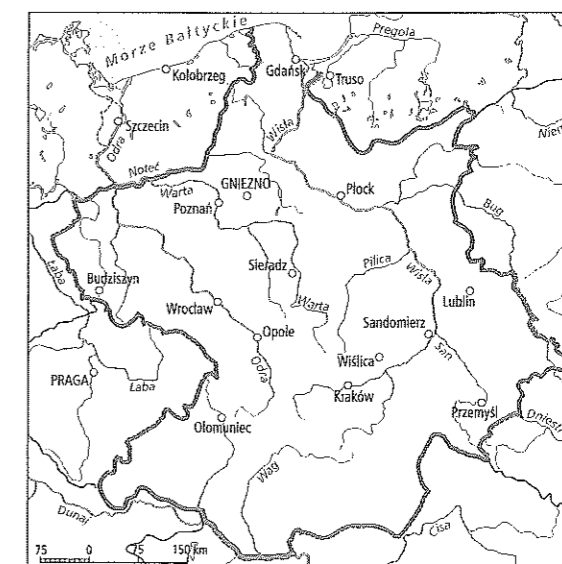
A.....

B.....

C.....

D.....

21.1. (0–1)

Przyporządkuj mapom odpowiednie tytuły – wpisz numery we właściwe miejsca.

1. Państwo Mieszka I ok. 992 r.
2. Państwo Bolesława Chrobrego w 1025 r.
3. Państwo Kazimierza Odnowiciela w 1039 r.
4. Państwo Bolesława Śmiałego w 1077 r.
5. Państwo Bolesława Krzywoustego w 1138 r.

21.2. (0–1)

Wyjaśnij, jak zmieniało się terytorium państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów.

.....

.....

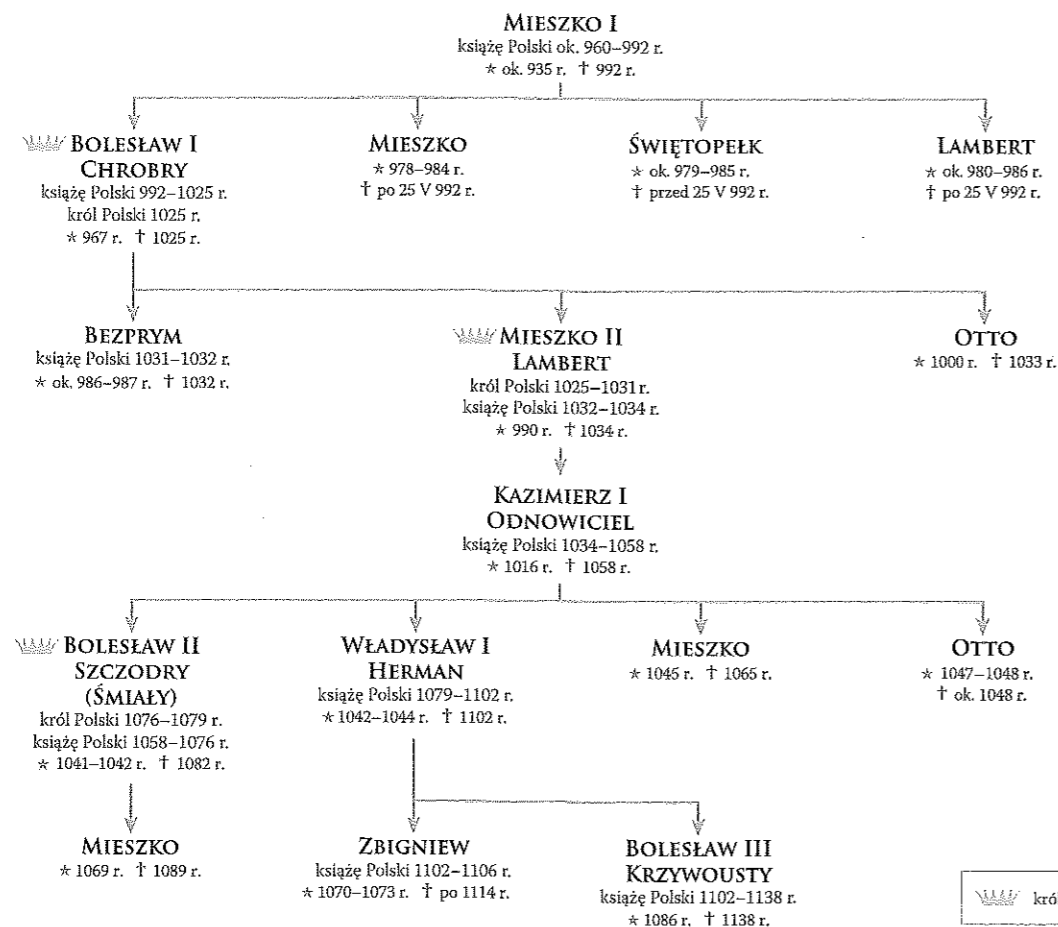
.....

Zadanie 22.

Źródło: Tablica genealogiczna pierwszych Piastów [fragment]

Zobacz zadania 7 i 10b i c z genealogizmie
www.terazmatura.pl
Kod: H68013

22.1. (0–1)

Czy wśród pierwszych Piastów obowiązywała zasada primogenitury? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

22.2. (0–2)

Zaznacz poprawne dokończenia zdań.

Bolesław I Chrobry był dla Bolesława II Szczodrego

A. wujem.	C. dziadkiem.
B. ojcem.	D. pradziadkiem.

Bratankiem Władysława I Hermana był

A. Zbigniew.	C. Kazimierz I Odnowiciel.
B. Mieszko.	D. Bolesław III Krzywousty.

22.3. (0–2)

Sformułuj i uzasadnij tezę dotyczącą nadawania imion męskich wśród pierwszych Piastów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 23. (0–12)

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania.

1. Oceń politykę zewnętrzną władców dynastii Piastów w X–XI w.
2. Przedstaw wpływ cesarstwa bizantyjskiego na proces powstawania państw w Europie Środkowej i Wschodniej.